

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ZI.

Pe unŭ anŭ 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe anŭ 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULŪ XLIX.

SĚ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Sortisori nefrancați nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

N° 279.

Sâmbătă, 13 (25) Decembrie.

1886.

Brașovŭ, 12 Decembrie 1886.

Vomŭ trece ađi în revistă evenimentele ultime cele mai importante din afară.

Deputațiunea Sobraniei bulgare, ajungându în Berlinŭ a fostŭ întâmpinată aici cu o rēcělă demonstrativă, spuindu-li-se membrilorŭ ei înainte, că vorŭ putē fi primiți numai ca persoane private.

Așa s'a și întemplatŭ. Fiiulŭ cancelarului, secretarulŭ de statŭ conte Herbert Bismarck, într'o conversațiune privată, ce a avutŭ cu delegații bulgari. le-a datŭ sfatulŭ sē alēgă ca domnŭ alŭ Bulgariei pe candidatulŭ Rusiei prințulŭ de Mingrelia și sē se împace cu Rusia.

Cu alte cuvinte, guvernulŭ germanŭ nu vrea sē se abată în cestiunea bulgară dela linia de conduită, ce și-a trasŭ dela începutŭ. Principele de Bismarck pârtesce și ađi ca și mai înainte politica rusescă față cu Bulgarii și organele lui repetēză aprōpe în fiecare ți asigurarea, că Germania n'are interese de apēratŭ în Bulgaria.

De curēndŭ s'au schimbatŭ între ȃiarele de frunte oficiale din Petersburgŭ și Berlinŭ nisce cuvinte de amicită, cari ne dovedescŭ, că de amēndouē părțile există dorința de a susținē legăturile de amicită între cele douē împērății nordice pe câtŭ numai va fi cu putință.

Tactica cancelarului germanŭ de a accentua din când în când „interesele comune“ ale Germaniei și Rusiei și de a pleda prin organele sale pentru păstrarea alianței cu acestŭ statŭ, a deșteptatŭ în cercurile influente dela Viena îngrijiri în ceea ce privesce relațiunile Austro-Ungariei cu Germania.

Acestorŭ îngrijiri li s'a datŭ nutremētŭ și prin strania manieră cu care s'a discutatŭ în comisiunea militară a Reichstagului germanŭ cestiunea forțelorŭ armate ale Austro-Ungariei, dovedindu-se prin acēsta lipsă de încredere în destoinicia armatei monarhiei dualiste.

La nedumeririle produse prin tactica Germaniei s'au mai adausŭ acum și amenințările de rēșboiu ale organului oficiosŭ din Londra „Morning Post“. Guvernulŭ britanicŭ vrea sē intimideze pe Turcia și sē o depărteze de Rusia, cu care ea a legatŭ în timpulŭ din urmă o prietiniă atâtŭ de grōsă. Articululŭ ȃiarului memoratŭ amenință pe Turci cu măsurile cele mai energice reale nu numai în Europa, ci și în Asia, decă vorŭ mai continua politica rusofilă.

Rēspundēndŭ la articululŭ fōiei englese, „Journal de St. Petersburg“ ȃice, că acela are de scopŭ a paralisa încercările cele mai nouē dintre cabinetc de a împăca interesele divergente în cestiunea bulgară.

Interesantŭ este, că fōia oficială rusescă declară categoricŭ cu acēsta ocaziune, că Turcia și Rusia suntŭ pe deplinŭ înțelese asupra rezolvării cestiunei bulgare.

În Berlinŭ a făcutŭ mare senzațiune articululŭ ȃiarului „Morning Post“, ce 'lŭ reproducemŭ mai josŭ, pentru că pune la ordinea ȃilei cestiunea turcescă. Acelŭ articulŭ, ȃice „National Zeitung“, ne arată, că punctele de litigiu dintre puteri nu suntŭ încă de locŭ cunoscutc.

Era de prevēdūtŭ, că pactulŭ specialŭ, ce l'a încheiatŭ Turcia cu Rusia cu privire la soluțiunea cestiunei bulgare, va deștepta opozițiunea puterilorŭ celorŭ mai deapropē interesate. Nicŭ Angliei, nicŭ Austro-Ungariei nu-i pōte conveni, ca ȃarulŭ în unire cu Sultunulŭ sē reguleze afacerea bulgară unilateralŭ, fără a mai ținē sēmă de interesele lorŭ.

Demersurile cabinetului englesŭ semnalate de „Morning Post“ potŭ sē provōce prin urmare nisce grave conflicte și este semnificativŭ, că organulŭ principelui de Bismarck, care vrea sē mijlocēscă înțelegerea dintre cabinetc, de care

vorbesce „Joarnul de Petersburg“, își îndreptă atacurile sale nu numai în contra foilorŭ polone și a celorŭ opoziționale germane, ci și în contra foilorŭ englese, imputându-le și acestora că vorŭ sē provōce unŭ conflictŭ între Germania și Rusia.

Cu mare încordare astēptă lumea politică desnodămētulŭ încurcăturilorŭ diplomatice, ce o ținŭ ađi în continuă agitațiune.

Amenințările Angliei contra Turciei.

Firulŭ telegraficŭ ne comunicase despre unŭ articulŭ inspiratŭ alŭ fōiei englese oficiose „Morning Post“, în care se atrage atențiunea Porții asupra pericolorŭ ce o amenință din cauza actualiei sale politice rusofile. Ețā în rēsumatŭ cuprinsulŭ acelu articulŭ:

A venitŭ timpulŭ, ca Anglia sē oprēscă pe aliata ei de a continua o politică, care ar sili pe Anglia sē procedă mai energicŭ. Amenințările Rusiei provōcă pōte consternațiā în Constantinopolŭ, dēr o procedere a Angliei va deschide ochii Turciei cu mai multŭ efectŭ și mai repede, ca sē vadă primejdiile, ce le provōcă prin procederea ei de astăđi. Anglia e pregătită a continua politica tradițională a menținerii imperiului turcŭ, dēr față cu situațiā seriōsă din Orientŭ nu pōte permite de locŭ Sultanului și consilierilorŭ sēi de a urma o politică echivocă, care ar mări numai dificultățile existente. Decă Turcia va sta la indoială în acestŭ momentŭ, guvernulŭ britanicŭ va fi silitŭ sē întâmpine amenințările Rusiei prin rezoluții și mēsuri, care vorŭ face repede pe Pōrtă sē înțelegă, că politica ei de ađi e prea pernicioasă intereselorŭ ei în Europa și Asia. *Politica, urmată acum de Turcia, îndemnă imperiosŭ pe Anglia, sē caute mijlocele cele mai bune spre a'și apēra interesele, fără a lua în sēmă sōrtea imperiului otomanŭ.*

ȃiarele vieneze facŭ următoarele aprecieri asupra stărei relațiunilorŭ dintre Englitera, Turcia și Rusia, luândŭ ca normă articululŭ din „Morning-Post“:

Aspru și amenințatorŭ este limbajulŭ articulului publicatŭ de oficiosulŭ „Morning Post“ contra Porții. Decă acestŭ articulŭ exprimă nu numai părerile cabinetului englesŭ, ci este și expresiunea unei voințe, apoi cei din Constantinopolŭ trabue sē ținā sēmă de elŭ. Căci elŭ arată Porții că decă va urma cu politica ei în doi perŭ, Englitera, fără a mai ținē sēmă de sōrtea imperiului otomanŭ, va căuta singură cele mai bune mijloce spre a'și apēra interesele. Cu chipulŭ acesta Sultanulŭ este pusŭ directŭ în nevoiă de a'și alege între Rusia și Englitera și, spre a'i arăta calea pe care sē eșă din această dilemă, i se spune, că actuala ei politică este vătămătoare pentru interesele Porții atâtŭ din Europa cât și din Asia.

În Yildiz-Kiosc, unde până aci Englitera era privată ca forțe blândă, vorŭ trebui acum sē cugete, decă au făcutŭ bine de s'au aruncatŭ în brațele Rusiei, pentru a cărei dragoste au ațitatŭ chiar pe Mohamedanii din Rumelia Orientală și Bulgaria, și decă acum numai rechemarea lui Gadban-pașa este de ajunsŭ spre a satisface pe Englitera. Amenințările Rusiei, ȃice articululŭ în cestiune, au îngrijatŭ pōte pe Sultan, dēr și procederea Engliterii pōte sē fiă multŭ mai eficace.

Decă față cu aceste amenințări ale Engliterii punemŭ în paralelŭ înarmările rusesci dela Odesa și Sevastopolŭ, apoi nu putemŭ decătŭ sē ne arătămŭ îngrijatŭ.

Alianța austro-ungaro-germană.

ȃiarele prusiane, raportândŭ despre desbaterea noului proiectŭ militarŭ, se ocupă și de puterea armată a monarhiei noastre într'unŭ modŭ forțe rezervatŭ și nu prea favorabilŭ. Acēstă împrejurare îndemnă pe „Armee-und Marine-Zeitung“ din Viena sē facă următoarele observațiuni:

„Cumcă noi nu estimămŭ esageratŭ propriile noastre puteri combatante, cumcă noi nu ascundemŭ lipsurile ce există în armata noastră și îngrijirile ce ni le deșteptă

efectivulŭ nostru prea micŭ în timpulŭ de pace, numărulŭ micŭ alŭ cavaleriei, artileriei și trupelorŭ tehnice, amŭ arătatŭ de curēndŭ. Și noi avemŭ nevoiă de unŭ „proiectŭ militarŭ“, și nu „puscile cu repetițiā“ și gloatele suntŭ singurele dureri ale armatei noastre. Dēr acele lipsuri și părți slabe nu ne potŭ răpi consciința, că armata noastră, la care se inrindescŭ landwehrurile din amēndouē părțile ca factori egalŭ îndreptățiți și în multe privințe de egală valōre, pe care în fine glōtele o potŭ puternicŭ întări, va păși în fața puternicului inamicŭ cu vitejesculŭ și vechiulŭ curagiu austriacŭ. O armată de o astfelŭ de înemnatate, ale cărei steaguri le încununēză laurii unorŭ victorii cāștigate în grele timpuri, se cade sē s'aștepte la mai multŭ decătŭ la „amintirea laudabilă“ a ministrului de rēșboiu „aliatŭ“. Decă dēră calitatea morală a armatei austro-ungare e peste orice indoială ridicată, nu vedemŭ pentru ce acēstă armată sē se dea perdută, înainte d'a fi intratŭ în luptă. Őre în faptŭ cifrele le decidŭ tōte și e Őre lucru făcutŭ, că colosulŭ rusŭ — decă și-ar îndrepta odată puterea sa contra patriei noastre, în tōtă acea țăriă numerică strivitoare, pe care administrațiunea germană de rēșboiu le-o pune la inimă deputațiilorŭ amenințândŭ — apare pe acelu teatru de rēșboiu, pe care ar trebui elŭ (colosulŭ rusŭ) sē n'tālnească armata austro-ungară și pōte și o parte a celei germane? Őre acēstă armată rusă n'a fostŭ totdeuna în avantajiu numericŭ și Őre totdeuna a avutŭ sē înregistreze numai victorii? Őre e de necređutŭ în istoria rēșboiului — sē rēșfoiască numai cineva în cea prusiană — casulŭ că o putere numerică mai slabă pregătesce celei covērșitoare perderi decidețore? Se n'telege de sine, că ne-amŭ bucura forțe multŭ, decă într'o încurcătură rēșboinică cu Rusia, afară de alți aliați pe cari putemŭ conta cu Őrecare siguranță, amŭ vedē o parte a gloriōsei armate germane alătura cu noi sēu celŭ puținŭ într'o pozițiune ce insullă respectŭ la granițele ostice germane, sēu — chiar în casulŭ nu cu totulŭ eschisŭ, că amŭ avē sē ne luptămŭ cu Rusia fără sprijinulŭ Germaniei — atribuimŭ armatei și patriei noastre atăta putere, țăriă și abnegațiune, ca sē se pōtă apēra imperiulŭ cu succesŭ. Pe o puternică cooperare a armatelorŭ germane cu ale noastre putemŭ conta într'unŭ astfelŭ de rēșboiu cu atâtŭ mai puținŭ, cu câtŭ ar fi de așteptatŭ cu siguranță nerēșturnabilă în același timpulŭ unŭ rēșboiu alŭ Germaniei cu Francia. Cumcă noi, decă ar exista pericolulŭ unui rēșboiu rusŭ, care momentanŭ abia amenință, n'amŭ fi cu totulŭ părăsiți, credemŭ că putemŭ spera; fiindŭ însă și numai o parte a armatei ruse legată aiurea, atunci Austro-Ungaria va sci, ca atâtŭ de adeseorŭ în timpuri grele, sē oscileze sabia sa puternicŭ și nicidecum fără speranță în luptă chiar contra unui contrarŭ covērșitorŭ“.

Cum vedemŭ, alianța între monarhia noastră și cea germană nu prea stă pe base tari și unŭ sprijinŭ din partea Germaniei în casŭ de rēșboiu nu e speranță sē aibă monarhia noastră. Lipsesce și de o parte și de alta încrederea reciprocă. Curioasă alianță!

SCRILE DILEI.

Ministrulŭ de comerțŭ austriacŭ primindŭ pe membrii unei deputațiuni venite în numele „Asociațiunei pentru esportŭ“, a spusŭ că delegații români pentru tractările comerciale suntŭ așteptați sēptēmăna acēsta, și că elŭ speră, că negocierile vorŭ rēuși inaintea anului nou.

—x—

În urma unei circulări a departamentului vamalŭ rusescŭ, s'a permisŭ transportulŭ de mărfuri din Austro-Ungaria în România pe căile ferate rusesci via Volocisk-Ungheți.

—x—

În ministeriu se înființēză dela 1 Ianuariu o nouă secțiune, avēndŭ ca președinte pe consiliarulŭ ministerialŭ Paulŭ Trifunacz, care sē esecute ca prima instanță legea asupra comuniunilorŭ de casă în fostulŭ ținutŭ grănițārescŭ.

—x—

Comisiunea administrativă a comitatului Hont a tratat la 15 Decembrie n. afacerea acelor funcționari comitatensii, pe cari tribunalul din Ipolsyagh îi pusese în stare de acuzațiune pentru abuz de putere în oficiu și pentru vătămarea libertății personale, comise în timpul alegerilor. Acești funcționari sunt trei solgăbirii, un magistrul pădurii comunală, un notar cercual, cari s'au și suspendat din oficiu.

—x—

„Südung. Ll.“ află din *Fiscuț*, că la 14 Decembrie n. a fost acolo o bătaie sângeră. În acea zi s'a sfințit școala comunală, sfârșindu-se serbarea cu un „ăldomăs“. Săra se născu certă între Mitru Rista și între judele comunal Vasile Velni, care degeneră în bătaie. Juratul Theodor „András“ luă partea judeului, er mai mulți Români luă partea lui Rista și se încăerară. Mai multe persoane au fost rănite. S'a pornit cercetare. Nu scim, decât lucrurile s'au petrecut astfel, der întrebăm: cum ajungă Românii la școala comunală?

—x—

Banca populară din *Losonț* a fost spartă de hoți și jefuită de 10,000 fl. Pentru descoperirea hoților, direcțiunea a promis un premiu de 600 fl.

—x—

La Banca populară din *Billet*, lângă Gyertyamos, s'a descoperit o defraudare colosală; din 30,000 fl. capitalul acțiunilor și din 60,000 fl. banii depuși, numai o mică parte va mai fi scăpată. Tribunalul din Chichinda mare cercetază. Creditul împrumutătorului nu atârna de solvabilitatea lui șeu de garanția poliței, ci de gradul de amicitie al aceluia cu directorul. Se împrumutau banii fără poliță, fără obligațiune și fără nici o asigurare.

—x—

D-lu Dr. *Alexiu Laurionessi* din districtul Năsăudului a de pus cu bun succes la 1 Decembrie v. cenzura de avocat la tabla r. din Tergu-Mureșului. Felicitările noastre!

—x—

Se dice că prințul *Alexandru de Battenberg* va sosi pe la începutul lui Ianuarie în Bucuresci, unde va fi câteva zile oșpele regelui Carol.

—x—

Mai mulți notabili bulgari au sosit în Bucuresci, dice „Românul“, spre a intra din nou în tratări cu mai mulți bancheri, pentru contractarea unui împrumut de câteva milioane pentru Bulgaria. Caravelov, fost regent bulgar, trece prin Bucuresci, ducându-se în Rusia.

—x—

Mercuri a fost alegerea a trei *Episcopi* în România, de colegiul special compus din cameră, Senat și Sinod. Ședința a fost prezidată de Metropolitul primat, avându la dreapta pe președintele Senatului, și la stânga pe alu Camerei. Prezenți 13 Sf. Prelați, 65 senatori și 106 deputați. Scaunele declarate vacante erau: Dunărea-de-jos, Huși și Râmnicu-Vâlcei. La Dunărea de jos s'a ales P. S. S. Partenie Clinceanu Bacăoanu. La Huși P. S. S. Silivestru Piteșteanu. La Râmnicu Vâlcei P. S. S. Ghenadie Craioveanu.

—x—

„Voinței Naționale“ i se scrie dela Paris: „D-lu Dr. *G. Assaky*, care se află ca agregat alu Facultății de medicină dela Lille, unde este însărcinat și cu cursul de anatomie, în lipsă de profesor titular, a fost acum din nou numit pe o perioadă de nouă ani șeful lucrărilor de anatomie dela aceea Facultate, în urma unui

distins concurs. Nu putem decât a trimite tînărului și ilustrului nostru compatriot căldurose felicitări.“

—x—

Se vorbește, că fiul cel mai mare al d-lui *Mihail Cogălniceanu* va fi numit în curîndu secretar al legatiunea din Petersburg.

—x—

Obiectul învățămîntului primar în România, dice „România Liberă“, este astfel specificat în noul proiect de lege asupra instrucțiunii publice: Art. 24. Învățămîntul primar cuprinde: instrucțiunea morală și religioasă; vorbirea, cetirea și scrierea în limba română; elementele limbei române; calculul mintal; sistemul numerației; operațiile cu numere întregi și fracționare; regulile de trei; sistemul legal de măsuri și greutate; noțiunile de geografie și de istoria țării; noțiunile de geografie generală; noțiunile de științe naturale; cunoștința sumară a fenomenelor celor mai obișnuite; desenul; cantul; gimnastica; pentru băieți, exerciții manuale pentru fete, lucrul de mână; în comunele rurale, noțiunile de agricultură și de zootehnică practică.

O nouă expedițiune în Africa centrală.

În urma unei telegrame a regelui Leopold II alu Belgiei, *Henry Stanley*, care tocmai întreprindea o călătorie prin America nordică, a pornit la 15 Decembrie n. înderăt spre Europa. Scopul călătoriei sale este o nouă și mare expedițiune în Africa centrală, a cărei idee a pornit dela regele Belgiei. Corespondentul lui „P. Ll.“ raportează despre acesta următoarele din Bruxela:

„Expedițiunea, care se va pune în mișcare — precum se dice — la sfîrșitul lui Februarie 1887, urmărește un îndoit scop. Înainte de toate e vorba de liberarea exploratorului african *Dr. Schnitzler*, german, care sub numele de *Emin Bey*, administrează o provincie sud-sudaneză în numele guvernului egipten. Emin Bey e rău strimtorat în provincia sa de diferitele seminții de Negri, cari locuesc juru împrejură, așa că viața sa e în pericol, cu atât mai mult, că legătura cu Egiptul îi este tăiată. O telegramă de curîndu sosită anunță chiar, că setosul de sânge *Muango*, rege al Negrilor din Uganda, a năvălit pe teritoriul Unioro, care e limitrof cu provincia lui Emin Bey, și a măcelărit 10,000 de indigeni. Dacă această știre se va adevăra, atunci greutățile expedițiunii lui Stanley sunt în mod însemnat mărite, deoarece o expedițiune în contra puternicului rege al Negrilor *Muango* numai cu o armată tare se poate întreprinde.

Stanley are acum problema să pătrundă prin Egiptul de sus și prin Sudan până la Emin Bey. Cheltuielile preliminate cu vr'o 30 milioane franci se vor purta de guvernul egiptean, de regele Belgiei, de guvernul englez și de avuții particulari Mackinnon din Glasgow și Hutton din Manchester.

Deodată cu expedițiunea lui Stanley, se întocmește o a doua expedițiune sub conducerea îndrăgănețului explorator *Iosef Thompson* totu pentru liberarea lui Emin Bey. Aceasta însă va apuca altu drum și anume va evita trecerea prin teritoriul Uganda. În casu când eliberarea lui Emin Bey ar isbuti, atunci expedițiunea mai are o problemă, anume o îndrăgăneț trecere dela litoralul Zanzibarului spre Congo de sus, curățirea acestui teritoriu de comerțiarabii de sclavi și recucerirea stațiunii principale a aceluia, *cataractele lui Stanley*. Expedițiunea acesta din urmă, ale cărei cheltuieli le va purta singur regele Leopold II, va pretinde vr'o 10 milioane

franci. *Henry Stanley* se așteptă aci la finele lui Decembrie, ca să se întâlnească cu regele asupra amăruntelor acestei întreprinderi forte îndrăgănețe“.

Sciri militare.

Din Savastopol se anunță, că la admiralitatea d'acolo domnesce mare activitate. În arsenale se lucră și năptea, pentru a se termina cât mai repede cu cirasatele puse în lucrare. La Sevastopol și Balaclava partea navigabilă este închisă prin mine de mare și la țerm se înființază stațiuni de observațiune cu mașini electrice și cu camere obscure, care stau în legătură cu torpilele. La Ho'in a sosit un regiment de cavalerie. În urma unui ordin din Petersburg, toți comandantii trupelor de cavalerie, artilerie și trenu, din guvernamentul Vistulei au trimis jumătate din echipamentul lor la Chișineu pentru armata de sud. Pe linia Radzivilov, fortăreța Dubno și Rosovo se observă o însemnată concentrare de trupe. Rusia, după cum i se telegrafiază diarului „Kölnische Zeitung“, umblă să facă pe piéta Parisului un împrumut de 500 de milioane, pentru ași completa înarmările. Pentru arsenalul rus s'a angajat în Boemia un mare număr de maeștri și reparatori de puscă. Mai mulți de aceștia au plecat din Praga la Varșovia. Angajeamentele le facu agenți ruși și în contracte se dice, că cei angajați intră în serviciul de stat al țarului. Din mai multe provincii ruse sosesc șcirea, că diferite părți de trupe se echipază cu de răsboiu, se cumpără cai și se țin strict în evidență rezerviții.

Valea Bărgăului, 20 Decembrie 1886.

Domnule Redactor! La 17 Noembrie n. c. s'a întemplat în Săn-Georgiul român din valea Someșului alegerea a 7 reprezentanți comitatensii pentru congregațiunea comitatului Bistrița-Năsăud, în locul acelor, cărora în urma sortirii dinj estu-timpu le-a expirat mandatul.

De cercul electoral al Săn-Georgiului se țin și cele 8 comune din valea Bărgăului și astfel majoritatea absolută a acelu cerc — abstragendu de cățiva Jidani, Armeni și „patrioți“ dela oficiul montanistic din Rodna — o formeză Românii.

Ar urma deci, ca și cei 7 aleși ce au să ne reprezenteze și apere interesele în Congregațiunea municipală să fiă Români și încă Români cu abnegațiune, curagiu și revnă de a lucra. Cu durere însă — și nici decât spre cinstea noastră — vină o constata, că alegerea de reprezentanți comitatensii dela 17 Noembrie a. c. nu s'a întemplat astfel, după cum am dorit și ar fi trebuit să se întemple. Ci contrarii noștri — profitându de nepregătirea, constituirea și deplina înțelegere a alegătorilor români și indeosebi a celor de pre valea Someșului, precum și de neparticiparea lor la actul alegerii în număr după cum s'a așteptat, folosindu-se apoi de îndatinatele lor presiuni, intimidări și corteșiri, precum și de slăbiciunea unor Români de pănura notarilor Nagy, Sănjoan și părintele Coșbuc, precum și cățiva învățatori ca cei din comuna Maieru, cari își bat joc de pânea din carea trăesc — au reușit să scotă din urnă ca aleși 4 „patrioți“ patentați din Rodna, culturalești per escelentiam.

Alegerea din cestiune însă, în urmarea protestului insinuat de alegătorii Români pre basa abuzurilor și corteșirilor întemplate într'unu modu de totu vedit și cutezătoru din partea pretorelui saso-unguritu alu cer-

FOILE TONU.

Scrierea istoriei la Unguri.

Se știe că societatea slovacă „Matica“ din Ungaria de nord a fost desființată de ministerul ungurescu, sub pretext că agita și făcea panslavismu, — precum a fost desființată societatea studenților români „Iulia“ din Clușiu, sub pretext că făcea dacoromânismu. Bani „Maticii“ îi folosesc o reuniune de maghiarisare pentru a scrie și tipări cărți „patriotice“ și a le răspândi printre Slovaci.

Cum se scriu acele cărți, pretinse patriotice, se scrie: ori ce altu popor din monarhia n'a fost și nu este nici la degetul micu alu Ungurilor; numai ei, Ungurii, au fost și sunt popor de viță nobilă și viteză, popor liberal și constituțional, patriotic și politic, cult și tobă de carte, încatu nu lu mai incape știința, ci trebuie să o reverse și extra Hungariam, în Orientul celu barbaru.

Unu ouu exemplu de acestu soi de scriere a istoriei la Unguri ne dă *Svetozar Hurban-Vajonsky* în „Narodnie Noviny“ despre o broșură cu care începe acelu șir de scrieri menite a patriotisa și civilisa pe Slovaci, cari altmintrelea, veđi Dómne, n'arū mai eși din întunereculu ignoranței. Autorul e *Moriz Jokai*,

care pôte fi bunu romancieru, numai istoricu nu. Să lăsamu să vorbescă Hurban:

„Maurus Jokai, liberalul arhiscritor, archifilolog și archipoliticu maghiaru, totodată intimu amicu alu atotputerniculu ministru-președinte Tisza, scrie istoria Ungariei! Deocamdată a apărut în Budapesta prima fasciculă a părții I în editura „reuniunii de cultură maghiară pentru Slovaci.“

„Trebuie să ne ținem firea și să ne gândim la șermanul nostru popor slovac și la suferințele lui, ca să nu cădem într'unu tonu iritat, decât vrem să judecăm luerarea lui Jokai. Dacă am fi liberi, adevă decât am ave libertatea culturală și națională, două vorbe ale unui scriitor slovac recunoscut ar fi de ajunsu a omori pentru eternitate opșorul lui Jokai. Der în quia de ađi trebuie să luăm în serios și astfel de lucruri, spre a ilustra trista stare a înaltu dotatulu popor slovac și modul de scriere maghiară istorică a unui Jokai.“

„Ânteuulu capitulu alu scrierii lui Jokai are titlulu: *Leagănuulu poporului*, anume alu celui maghiaru, căci originalulu este maghiaru; ori dora nu cumva alu celui slovac, decât s'a editat cartea slovacă pentru Slovaci de o reuniune „slovacă“ din banii fostei noastre Matices?“

„Și îndată cea dinteu propozițiune în cartea lui Jokai ne învătă, că înainte de o miă de ani (ășadără cam

în anul 862) acolo, unde zace acum Ungaria, era mare (apă)! Nu vreți să credeți? S'ar părea că vrem să glumim, și de aceea cităm vorba de vorba: „Înainte cu o miă de ani, când înțelepții din Orientu (sic!) numiau Europa unu teritoriu necunoscut, nelocuit, era acolo, unde zace acum Ungaria, mare — și departe de noi, în inima (sic!) Asiei nordice, în dosulu pustiuului de stânci și a munților de zăpadă trăia unu popor, care în sfatul lui Dumnezeu fu destinat să numescă cu timpul fosta suprafață cuprinsă de această mare patria sa“. Nu e necesaru, mulțămimă Domnului, a spune publiculu nu celui nesciutoru, că înainte cu o miă de ani au venit la noi Slovaci, cari locuim în Ungaria, sfinții apostoli Ciril și Metodie, au învățat pe strămoșii noștri încă atunci Azbuche, au tradus sfânta scriptură în limba slavă. Înainte cu o miă de ani aveam pe propriulu nostru pământ în Ungaria orașe, sate, agri. Și acum vine Jokai și ne spune, că Ungaria înainte cu o miă de ani era — o mare! Este ore această o ignoranță naturală, brutală, ori unu modu de scriere intenționat, calculat a prosti poporul nostru slovac?“

„Această mare a dispărut și în locul ei veni o a doua — poporul „ungurescu.“ Așa ne învătă Maurus Jokai! Și acesta era — nomađi până la granițele japoneze. Apoi descrie pe acești — „Unguri“; ei se fi

cului Rodnei „Kirschner“, precum și a mai susu amintitorilor notari cari abuzază de sudorea cruntă a opinariului român din carea trăescă — s'a anulat din partea oficiului vice-comitatensu, lăsându-se celor nemulțămiiți terminu de 15 zile de apelare în contra acestei deciziuni.

După cum însă e știut, preinșii mari „patrioți“ din Rodna, pre lângă toate opintirile nu vor reuși a răsturna protestul din deajunsu motivatv al alegătorilor români și astfelu nici anularea alegerei întemplate din partea vice-comitelui, ci în celea mai deapropo zile sperăm, că se va escrie o adoua alegere.

Ar fi de dorițu acuma — pre basa celor păite și esperiate la alegerea din 17 Noemvre a. c. — ca elegătorii români să nu mai aștepte alegerea adoua cu mâile în sinu, lăsându-se în mâna întemplerii, ci punându umerū la umerū în bună înțelegere să se constitue și să lucre toți ca unul și unul ca toți, într'unu cugetū și o simțire să purcedă la actulū alegei, ca deoparte să pōtă da o viuă dovadă adversarilorū noștri de ceea ce pōte Românulū, lucrându în înțelegere; ăr de altă parte să pōtă reuși alegerea așa după cum pretindū interesele nōstre și nu după cum o voescū acēsta contrarii noștri.

Înainte de a termina însă, una mī-ași permite de a pune la inima alegătorilorū români din acēstu cercū, și adecă: de a candida și alege ca reprezentanți în adunarea municipală numai astfelu de bărbați, cari își pricepū pre deplinū chiamarea și suntū independenti, cu ținuta romānescă pre deplinū pronunțată și cari nu umblă cu 2 bani în trei pungī, cari suntū mai departe Romāni de inimă și de simțiminte nu numai din gură, ci și în faptă, cari suntū activi și curagioși ăr nu șovăitorī. Și acēsta o recomandū cu atātū mai alesū, cu cātū au de a combate pre unū neimpăcatū dușmanū alū nostru, pre Bánffy-pașa, care din răspuțeri lucră de a ne aduce și pre noi acolo, unde a adusū pre confrății noștri din Comitatulū vecinū Solnocū-Dobēca.

— *bărgăuanulū.* —

Din comitatulū Solnocū-Dobēca, 19 Dec. 1886

Am vorbitū în Nr. 249 alū acēstui prețuitū diarū despre modulū înființării, precum și motivele aduse ca pretestū pentru înființarea unei școli unguresci de statū în comuna *Panticeu*, din comitatulū Solnocū-Dobēca.

Comuna acēsta este comună romānescă și în susținerea școlei sale confesionale a avutū a intimpina numai dificultăți și urgisire din partea organelorū statului. Cătorva streini așețați în acēsta comună li-s'a făcutū școlă de statū, pentru ca să se „lumineze“ și adape din isvorulū maghiarisărei și pentru ca statulū să i mântuescă de „pericululū valachisărei.“ Bine dēră! Facă-se maghiari din creștetū până'n tălpi toți Evreii de pe suprafăța pământului cu Armeni cu totū, căci nouē nu ne pasă; elementulū romānescū are cu multū mai mare forță de viețā, decātū să fiā avisatū la ajutorulū și asimilarea străinilorū pentru susținerea naționalității sale.

Ceea ce însă m'a îndemnatū pe mine să scriu cu ocaziunea mai susū dișā au fost apucăturile și reaua voință prin cari străinii din Panticeu umblă să paralizese și să nimicēscă activitatea școlei confesionale romānesci, ăr pe copii de Romānū se nisuescū ai înstrăina dela școlā lorū romānescă și a-i duce la școlā ungurescā. Nu „frica valachisărei“ a fostū așadērā adevēratulū scopul alū înființării școlei de statū din Panticeu, ci dorulū maghiarisărei. Acēsta am diș'o pe cale publică, pentru ca să vedă iscusitii maghiarizatorī, că noi le pricepemū înțelegerea și scimū că ce voescū. Scrisōrea mea însă a produsū multū sange rēu între „patrioții“ din Panti-

ceu, cari prin invēțatorulū școlei unguresci de statū au datū o nouă năvală asupra școlei romānesci. Acēsta din nou a începutū a stărui prin totū felulū de apucături, ca să seducă pe copiii romāni dela școlā lorū propriā confesională la cea ungurescā de statū, care are vr'o 30 școlari, unū mixtum compositum de streini, pe cānd școlā romānescă are peste 52 de școlari.

N'ajută însă nimicū. Nici promisiunile, nici amenințările nu suntū în stare a sparge buna unire și înțelegere ce este între bravii poporenī romāni din Panticeu. Pentru credința cu care omēni acēștia ținū la legea lorū și pentru strădania cu care ei se îngrijescū de școlā și biserica lorū, vrednici suntū de lauda tuturorū și fiā incredințāți, că decă și de aci înainte vorū păși unirea de până acum, Dumneșeu cu ei va fi și nu-i va lăsa la perire.

Acēstea suntū urmările binecuvēntate pentru unū poporū, care se bucură de invēțatorī harnici și buni păstorī sufletesci. Cātū pentru meritele netăgăduite ce și-le face pe terenulū acēsta d-lū protopopū respectivū, I. Hăteganu din Dergea, le-am amintitū în parte cu altă ocaziune. Regretū însă forțe multū, că am trecutū cu vederea pe venerabilulū bētrānū, d-lū Demetriu Zdroba, preotulū romānū din Panticeu, care încă își are partea sa bine-meritată la lauda ce o seceră Romāni din Panticeu prin solidaritatea și atitudinea lorū romānescă. Fără indoelā, că omulū acēsta a avutū și are multā tragere de inimă față cu școlā și biserica sa, ăr decă totuși ar mai fi ceva de dorițu, acēsta ar fi să se atribue singurū numai bētrānețelorū sale adēnci. Nu vrēu să fiu nedreptū față cu bētrānulū acēsta venerabilū, peste alū căruia capū trecură 80 de ani și mai bine, de aceea grăbescū a accentua că în decursū de 50 de ani ca păstorū sufletescū și directorū alū școlei sale confesionale și-a căștigatū multe merite prin îngrijirea părintescă și conducerea înțeleptă a turmei sale. Ba în mânia bētrānețelorū sale adēnci n'a întârziatū a desvolta în fața pericolului o activitate adevēratū romānescă și vrednicū de numele unui bunū păstorū sufletescū, isbutindū a nimici tendințele invēțatorului ungurescū, așa cātū acēsta n'a pututū corupe nici într'unū chipū pe Romāni ca să se dea copii la școlā ungurescā. Numai o luptă din inimă și în comunū purtată din partea protopopului și a preotului pōte să ducă la o isbāndă ca acēsta, ăr dela o asemenea luptă nici unulū din acēști părinți sufletesci pană acum nu s'a retrasū și suntemū siguri, că o vorū continua cu același zelū până la ultima putere.

Pentru a dovedi și mai lămuritū atragerea de inimă a d-lui preotū Zdroba, voi mai aminti, că cu ocaziunea comasării din 1885 prin zelulū său i-a succēsū a dobēndi pentru biserică o moșā de 21 jugere pământū, cari astăzi aducū unū venitū anualū de 100 fl. pe sēma bisericei. Nu mai puținū dovedesce tragerea de inimă a d-lui Zdroba față cu credincioșii săi unū faptū întemplatū astā-vērā în comuna sa. Invēțatorulū ungurescū începuse adecă a profeți poporului, că în anumitū timpū se va ivi o tempestate mare impreunată cu grindinā. Poporulū începuse a-se inspăimēnta și la cererea lui, bētrānulū preotū fū gata numai decātū a face în totā ziua slujbe și a se ruga lui Dumneșeu ca să ferēscă pe poporū de împlinirea acēstei false profeții Dumneșeu a ascultatū glasulū bētrānului preotū și acēstā imprejurare i-a ajutatū multū întrū a face pe poporū să-lū asculte și să fiā solidarū.

Călețorulū.

Ultime sciri.

„Potsdamer Nachrichten“ aduce scirea, că o persōnă înaltă (se dișe că Țarulū) într'unū momentū de iritațiune a împușcatū cu revolverulū asupra atașatului militarū germanū din Petersburgū. Generalulū e greu rănitū, decă nu chiar mortū. Acēstā scire o aducū și „Kreuzzeitung“ și „National Zeitung“.

Biuroulū de corespondență nu ne-a comunicatū acēstā scire, de unde se vede că are nevoie de confirmare, cu atātū mai multū că e unū casū gravū. Așa se înprăștiase deunădile scirea, că Țarulū și-a împușcatū pe adjutantulū său, scire care nu s'a adevēritū. De aceea scirea de mai susū trebue luată cu reserva cuvenită.

Praga, 22 Deemvre. — În ședința de ași a *dietei boeme* deputații germani au făcutū propunerea ca să se casseze ordonanța de limbă din Aprilie 1885 și rescriptulū ministerialū din Septemvre 1886 și să se aducă o lege pentru împărțirea cercurilorū judecătorești și administrative după naționalități. Principele Carolū Schwarzenberg a cerutū ca dieta să trecă la ordinea zilei asupra acēstei propunerī a deputatului Pler. Fiindū primită de cātrā majoritatea cehă moțiunea de trecere la ordinea zilei, acēsta a produsū mare amărăciune în sīnulū deputaților germani.

Conducētorulū lorū Schmeykal a declaratū în urmă în numele deputaților germani din dietă,

că, deōrece majoritatea cehă nu voiesce nici să discute asupra gravaminelorū și dorințelorū poporului germanū din Boemia, pentru dēnșii nu mai este locū în acēstā dietă până ce nu li se va da garanția, că gravaminele lorū vorū fi discutate în modū realū.

După acēstā declarațiune deputații germani din stānga, toți afarā de unulū, au părăsitū sala dietei. Astfelū reprezentanții poporului germanū din Boemia au înauguratū politica de abstenență, eșindū din dietă ca și la 1871, cānd au protestatū în cntra politicei ministrului Hoheuwart.

Pasulū acēsta este de-o mare gravitate în momentele de față mai cu sēmă, cānd monarchia este amenințată de încercăturā estoriōrā.

DIVERSE.

Diresulū și ascuțitulū cuțitelorū și altorū instrumente taetore. — Mai adeseori cuțitāria întrebuințată la țērā, ce se cumpērā de obișnuitū de prin țerguri, provine din Austro-Ungaria și metalulū lorū e astfelū de prostū (ca mai tōte obiectele ce ne exportēzā vecina nōstrā) încātū tăișulū după cea mai mică întrebuințare se stricā. Următorulū mijlocū are de scopū d'a imbunătăți și ascuți asemenea obiecte, fără de a se strica instrumentele precum s'ar pără: Se ținū, ca o jumătate de ciasū, imuiate tăișurile acelorū instrumente în una din amestecăturile urmātore, ale cărorū efecte suntū aceleași: 100 grame apă și 9 grame acidū chlorhydricū, sēu: 100 grame apă și 5 grame apă tare (concentrată.) După o jumătate de ciasū se scotū din acēstā amestecătură tăișurile și, după ce se usucă, se trecū pe o pētrā de ascuțitū pe care se pică o picătură de untū-delemnū.

O vizită la unū bolnavū. — Celebriū domesticitorū de, fiare Bidel, zace acum la Parisū, bolnavū d'o paralisā parțială. Leulū său giganticū „Sultan“, pe care-lū crescuse și domesticise Bidel însuși, esprimase pe cāle de sgomotosū dorulū după stăpānulū său, că se luase hotărīrea a-i permite facerea unei visite la paralisatulū Bidel. Trei păzitori aduseră pe „Sultan“ în lanțuri în camera bolnavului. Îndată ce leulū vēqu pe pătimașū, a lergā la dēnsulū și începu a-i arāta compătīmirea lui, a-i linge obrazulū și mâile și a i esprima părerea sa de rēu; apoi se culcă lângă patū și nu voi să mai părăsēsca pe iubitulū său stăpānū. Numai după ce Bidel îi ordonā să se ducă, arātāndu-i ușa, vizitatorulū eși supusū dēr întristatū, uitāndu-se adesea înapoi la stăpānulū său.

Văpsirea florilorū după voință. — Unelor florī naturale pōtă a li se schimba colōrea. Procederile suntū multe și în tratatulū de horticultură „Florile“ se arātā vr'o câteva care lucrēzā directū asupra plantei în pământulū cārea se pune substanță care va da florilorū, ce se vorū ivi p'acea plantă, colōrea schimbată. Decă flōrei tăiate după o plantă 6re-care i se doresce a i se schimba fața, se înmōiā flōrea în 6re-carī vēpseli tarī, care pētrundū în țeseturile ei. Astfelū, decă se tine vr'o jumătate de ciasū, pauzele și micșunile în o soluțiune de anilinā verde sēu în eosinā, acēste florī își schimbā cu totulū colōrea. „Gazeta Sătēnului.“

O posnā studentescă. — Marele vestibulū alū noiei Universității vienesē a fostū Sāmbāta trecutā teatrulū unei posne studentesci isbutite. Cu câteva zile înainte apārū pe tablā neagrā a Universității o încunoscīțare, că li-se interdișe studentilorū a lua cu ei cāni. Pe la 11 6re apārū unū studentū cu unū cotoiu mare și frumosū, pe care-lū plimba legatū de unū lungū lanțū prin vestibulū. Și pōte închipui omulū risulū și chilomanulū studentilorū, cānd vēdūrā cotoiulū în lanțū, căruia nu i prea plăcea rolulū acēsta și făcea totū felulū de sărituri. Studentii urmāreau cu risete furtunose acēstā scenā, panā cānd portarulū Universității apārū și provocā pe studentū să ducă de-acolo cotoiulū. Studentulū însă se provocā la așifulū rectorului, care numai cāni i interdișe, despre pisici nu e vorba. Casulū era greu pentru portarū, care se duse acum în cancelaria rectorului, ca să aducă o dispozițiune dela căpetenia academică. Rectorulū Zimmermann însă nu era acolo. Într'aceea studentulū plecase de bună voină cu cotoiulū, incidentulū însă formā încă multū timpū obiectulū unei vii discuțiuni

Încercare de sinucidere. — „Liberalulū“ din Iași spune că domnișōra Aneta B..., din strada Carp în e-tate de 18 ani, din cauze necunoscute încă altorū muritori, s'a hotărītū ași curma zilele, și, în altā sērā pe la 6 ore se aruncā în fântāna din ograda d-l i inginerū Cazabanū, care are o adāncime de mai bine de 20 metri. Întāmplarea făcū ca să fie vēzutā de doi copii ai d-lui Brifū, chiar în momentulū cānd își îndeplinea fatala hotărīre; copii spāriați alergārā la d. maiorū Teodorescu și spase ceeace vēduse. D. maiorū încunoscīțā imediatū poliția, și mulțămītā măsurilorū grabnice luate de d. comisarū Harbas, ea fu scōsā din fântānā numai cu nisece leziuni la piciorē.

Editor: Iacobū Mureșianu.

Redactor responsabilū Dr. Aurel Mureșianu

Cursul la burza de Viena
din 23 Decembrie st. n. 1886.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes items like Rentă de aur, Rentă de hârtie, Amortisarea datoriei, etc.

Cursul pieței Brașovului
din 24 Decembrie st. n. 1886.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes items like Bancnote românești, Argint românesc, Napoleon-d'ori, etc.

Advertisement for LE HOUBLON cigarettes. Text: 'Cea mai bună Hartie de țigarrete este veritabilul LE HOUBLON fabricată franceză de GAWLEY & HENRY, în PARIS.' Includes a small illustration of a cigarette pack.

APELUL - Către toți cetitorii acestei stimate foi. Din cauza totalei desființări a filialelor mele din provincia precum și luarea în primire a unei fabrici im... Tote cu 97 cr. List of items for sale: 1 Pălărie bărbătească, 12 lingurițe, 1 Cigaretă din spumă de mare, etc.

Pischinger-Torte. o tortă, care a câștigat înalta recunoștință a Majestății sale Reginei și care, nefiind în trecut în calitatea ei esecelentă, a ajuns să fi vestită pretutindeni, să găsească în fie-care și prospătă la Emil Porr, băcănia la stéua roșia. Depositul principal: Oskar Pischinger, Viena, Brigittenau. Avisu d-loru abonați! Rugămă pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerației să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

CAFEA, CEAIU etc. in 3 minute! Celu care dorește aproape momentan în timpul celu mai scurt de 3 minute ca să-și prepare fără mașină de bucate, fără lemne sau căr buni cafeauă, ceaiu, friptură ouă etc. se comande Aparatul de fierțu cu spirtu „RAPID” introdusu de mine și patentat în toate statele, cu 7 flacări ce se pot regu, fabricația suprafină este o podobă pe fiă-care masă, practică-inlesnitoră și ofinută, de ore-ce cu spirtu de aprupe 1 cr se pot prepara cafea sau ceaiu pentrn 9 cesti. Manuarea ușură de totu, fără periculă, fără fitil, fără fum, fără mirosu. Penfru omeni privați, familii restaur. și cafen. în adevėru indispensabil!

Publicațiune. S'a observat foarte desu, cumcă în negoțulu cu materii combustibile — mai cu sémă în negoțulu cu uleiuri minerale ardătoare — și în îngrijirea lor, nu se observă dispozițiunile ordinației Inaltului Ministeriu reg. ung. de interne din 20 Maiu 1870 Nr. 2970/1870 și SS-ii 8 și 9 ai ordinei stingerei focului, publicate de repetite ori. Reamintindu-se prin umare din nou acele prescripte fie-cărui, care poartă negoțu cu amintitele materii, séu acelora, care păstrează séu producă astfelu de materii, se publică din nou unele puncte din acele prescripte, și anume: 1. Tote uleiurile minerale combustibile se concedu de a se vinde în negoțu micu numai atunci, decă aceste se vëndu în vase hermetice închise, provėdendu-se aceste vase cu inscripțiunea: „periculosu pentru focu;” astfelu de materii au ca să se golească din unu vasu într'altulu numai în o depărtare anumită de obiecte ce ard.

Forte importantu! Mi-a sositu de totu prospătu: Halva adevėratu de Adrianopolu! Rachatu cu fisticu, Vaniliă, Chocoladă, Lă-măe, Fragi etc. din renumita fabrică „Bellavista,” premiata cu medalia de auru a D-lui P. Dimitrescu în Galați, dela care numai eu singuru am depositulu pentru tota Transilvania și Banatū- Portocale de o dulcēta extraordinară, precum nu s'au mai aflatu aci. Mandarine de calitate superiōră. Smochine în cutii de primumissima calitate. Stafide, Sultanine și Elemé de calit. cea mai superiōră. Tote aceste articole se află de vëndare și „en detail” cu prețuri forte moderate în filiala mea localulă D-lorū MUTZIG & SLAMINEK Strada Teatrului. Comande pentru provincia efectuezu promptu dela 1/2 Kilo în susu cu rambursă. Brașovū, 1 (13) Decembrie 1886. Cu tota stima Nicolae N. Bidu.